

029229/
1969

SPRAWOZDANIE

z czynności

Towarzystwa Naukowego w Toruniu
w roku 1969

Toruń 1970

029229

D.2550/n

S P R A W O Z D A N I E

z czynności Towarzystwa Naukowego w Toruniu w roku 1969

Towarzystwo Naukowe w Toruniu liczyło w końcu okresu sprawozdawczego 374 członków, w tym członków wydziałów 156, a członków zwykłych 218. Zmarło 3 członków. W stosunku do ubiegłego roku ogólna liczba członków zwiększyła się o 20, w tym liczba członków wydziału o 10.

Zarząd Towarzystwa pracował w składzie:

Konrad Górski - prezes, Antoni Swinarski - wiceprezes, - Marian Biskup - sekretarz generalny, Stefan Dembiński - skarbnik, Artur Hutnikiewicz - redaktor naczelny, Rajmund Galon, Stanisław Salmonowicz i Jan Szupryczyński - członkowie, oraz Karol Górski, Tadeusz Czeżowski, Alina Ulińska i Jan Krajewski - przewodniczący wydziałów.

Zarząd odbył w 1969 roku 5 posiedzeń, podejmując 38 uchwał. Przy Zarządzie czynne były 4 stałe komisje, 2 komitety redakcyjne i redakcja naczelna wydawnictw TNT.

Komisja do Spraw Zleconych Prac Naukowych, w składzie: Karol Górski, Wojciech Hejnosz, Zofia Abramowiczówna, Barbara Józefowiczowa, Stanisław Balcerzyk, Halina Basińska, Zbigniew Jaśkiewicz i Janusz Symonides, opiniowała pod względem celowości i zgodności z zarządzeniem sekretarza naukowego PAN wszystkie umowy zlecenia na wykonanie prac naukowych w zakresie akcji wydawniczej, akcji popularyzacji wiedzy i badań naukowych.

Komisja do Spraw Zleconych Prac Nie-naukowych pracowała w składzie: Krystyna Porębska, Amalia Rosińska i Irena Woszczyk. Opiniowała ona umowy - zlecenia na wykonanie prac, nie mających charakteru naukowego.

Komisja Upowszechnienia Nauki pracowała w składzie: Władysław Niewiarowski - przewodniczący i Sławomir Kalembka - sekretarz. Zadaniem tej komisji było prowadzenie akcji popularyzacji wiedzy w terenie, szczególnie przez organizowanie tzw. "Studium Wiedzy o Regionie". Po zorganizowaniu takiego studium w Wąbrzeźnie, Chełmnie /2 cykle/, Brodnicy i Rypinie, w roku sprawozdawczym zorganizowano studium w Nakle, przeprowadzając tam 13 wykładów. W październiku roku sprawozdawczego rozpoczęto wykłady w ramach takiego studium w Radziejowie, które obejmować będzie 15 wykładów i trwać do 20 V 1970 r.

Komisja Kopernikańska pracowała w nie zmienionym w stosunku do roku ubiegłego składzie: Wilhelmina Iwanowska - przewodnicząca, Bronisław Nadolski - sekretarz. Komisja działała w 5 grupach operacyjnych: historii, bibliografii, muzealnej, wydawnictwa i astronomii. Odbyły się 2 posiedzenia, na których przyjęto sprawozdania z postępu prac w poszczególnych sekcjach i przyjęto komunikaty o sprawach kopernikańskich. W grupie astronomii zorganizowano wykład doc. Jerzego Dobrzyckiego z Warszawy pt. "Matematyczne ujęcie ruchu planet w systemach Ptolomeusza, Kopernika i Keplera". Poza tym wygłoszono z inicjatywy tejże grupy w maju roku sprawozdawczego 8 odczytów z zakresu astronomii - 4 w Inowrocławiu i 4 w Chełmnie. Z zestawu "Biblioteczki Kopernikańskiej" ukazała się w roku sprawozdawczym 1 pozycja, a mianowicie: "Toruń w oczach Kopernika" Bohdana Rymaszewskiego. Poza tym przygotowano w ramach tej Biblioteczki do druku w następnym roku: "Mikołaj Kopernik jako ekonomista" Stefana Cackowskiego i "Mikołaj Kopernik - historia jednego odkrycia" Waldemara Voisęgo.

Komitet Redakcyjny "SPRAWOZDAŃ" TNT pracował w składzie: Bożena Oamółka-Piskorska - przewodnicząca, Bronisław Włodarski i Ludmiła Roszkówna - członkowie. W okresie sprawozdawczym wydano drukiem "Sprawozdanie nr 21" /za rok 1967/ oraz przygotowano do druku "Sprawozdanie nr 22" /za rok 1968/, które wyszło drukiem w lutym 1970 r. Komitet redakcyjny odbył 1 posiedzenie, na którym omówiono stan przygotowania do "Sprawozdania nr 22" oraz wysunięto postulaty co do usprawnienia korekty wydawniczej i uzupełnienia dotychczasowej "Instrukcji" dotyczącej zasad i formy zapisu bibliograficznego w Sprawozdaniach.

Komitet Redakcyjny Prac Popularno-Naukowych pracował w składzie: Andrzej Tomczak - przewodniczący, Franciszek Peplowski, Wanda Zabłocka i Janusz Gilas - członkowie. W okresie sprawozdawczym komitet odbył 2 posiedzenia, na których przedmiotem obrad była przede wszystkim "Biblioteczka Kopernikańska". Przyjęto do druku prace: Stefana Cackowskiego - "Mikołaj Kopernik jako ekonomista", Waldemara Voisęgo - "Mikołaj Kopernik - historia jednego odkrycia", Mirosławy Ceynowy - "Przewodnik florystyczny po ziemi chełmińskiej" i Jędrwił Wilkoń-Michalskiej - "Przewodnik florystyczny po Kujawach". Przyjęto do druku III wydanie pracy J. Remera - "Toruń - historia, ludzie, sztuka", która wyjdzie w roku 1970 /jako póślizg z roku 1969/.

Redakcja Naczelna TNT, w składzie: Artut Hutni-Kiewicz - redaktor naczelny, oraz Jerzy Wojtowicz, Leonid Żytkowicz, Bronisław Nadolski, Halina Turska, Zenon Czerwiński, Zbigniew Prusinkiewicz, Zbigniew Jaśkiewicz i Janusz Symonides - członkowie, odbyła w ro-

ku sprawozdawczym 2 posiedzenia. Przedstawiono przebieg wykonania planu wydawniczego na rok 1969. Dalej uchwalono projekt planu wydawniczego na rok 1970. Wysznięto rózne postulaty zmierzające do usprawnienia akcji wydawniczej. Nad całością akcji wydawniczej czuwał z dużym poświęceniem redaktor naczelny Artur Hutnikiewicz przy ofiarnej współpracy ze strony kierownika redakcji mgr Amalii Rosińskiej. Pewne trudności w terminowym wydaniu pozycji z planu wydawniczego na rok sprawozdawczy powstały w związku ze znacznym przeciążeniem drukarni toruńskich materiałem związanym z ostatnimi wyborami do Sejmu i Rad Narodowych oraz trudnościami kadrowymi Toruńskich Zakładów Graficznych. Głównie z tej przyczyny wydano w 1969 roku 21 pozycji na 29 objętych planem wydawniczym na ten rok.

Komisia Rewizyjna, w składzie: Wojciech Hejnosz - przewodniczący, Leonid Żytkowicz i Wacław Szyszkowski - członkowie, odbyła jedno posiedzenie, przeprowadzając kontrolę działalności finansowo-gospodarczej Towarzystwa.

Statutowe swoje zadanie: rozwijanie i popieranie twórczej pracy naukowej spełniało Towarzystwo poprzez wymienionych i działających przy Zarządzie 7 komisji i komitetów redakcyjnych oraz 4 wydziały i działających przy nich 14 stałych komisji i komitetów redakcyjnych.

Wydział I - Nauk Historycznych liczył przy końcu roku sprawozdawczego 37 członków, w tym 25 miejscowych i 12 zamiejscowych. Przewodniczącym wydziału był Karol Górski, zastępcą przewodniczącego Bronisław Włodarski, a sekretarzem Andrzej Tomczak. Wydział odbył 4 posiedzenia naukowe, na których zreferowano następujące prace:

- 11 IV 69 r. - Marian Biskup - pracę H. Baranowskiego pt. "Bibliografia m. Torunia"
- 20 V 69 r. - Bronisław Włodarski - pracę własną pt. "Polityczne plany Konrada Mazowieckiego"
- Zbigniew Zdrójkowski - pracę zbiorową pt. "Księga państwowa Gimnazjum w Toruniu" - cz. 1
- 17 VI 69 r. - Bogdan Głębowicz - pracę B. Pleśniarskiego pt. "Geneza i narodziny peperowskiego ośrodka myśli pedagogicznej"
- 25 X 69 r. - Marian Biskup - pracę K. Ciesielskiej pt. "Księga ławnicza Nowego Miasta Torunia"
- Andrzej Tomczak - pracę B. Ryszewskiego pt. "Archiwistyka - przedmiot, zakres, podział".

Poza tym Wydział odbył 5 posiedzeń administracyjnych, na których przyjęto do druku referowane na posiedzeniach naukowych prace oraz dokonano wyboru kandydatów na członków Wydziału.

Przy Wydziale działała Komisja Historyczna, które liczyły 25 członków i 33 współpracowników. Przewodniczącym był Kazimierz Jasiński, zastępcę przewodniczącego Helena Piskorska, a sekretarzem Zofia Kępczewska. Komisja odbyła 3 posiedzenia, na których wygłoszono następujące referaty:

29 IV 69 r. - Stefan Cackowski - "Ze studiów nad strukturą wsi chwałmińskiej w XVIII w."

10 XI 69 r. - Kazimierz Jasiński - "Dokument Władysława Hermana dla Lotedry bawarskiej"

24 XI 69 r. - Zenon Guldon - "Udział Torunia w handlu polskim w XVII w."

Poza tym komisja dekonstrowała 7 osób na współpracowników, a członkowie jej brali udział w posiedzeniach PTH i Wydziału I.

Komitet Redakcyjny ROCZNIKÓW pracował w składzie: Jerzy Wojtówicz - przewodniczący, Maria Jaczynowska i Zbigniew Zdrójkowski - członkowie. Komitet odbył 1 posiedzenie, na którym omówiono plan wydawniczy na rok bieżący i na rok 1970.

Wymano drukarni:

Janusz Bieniak - "Wielkopolska, Kujawy, ziemie łączycycka i sieradzka wobec problemu zjednoczenia państwowego w latach 1300 - 1306".

Dwie prace: M. Gumowski - "Herbarz patrycjatu toruńskiego" i M. Grzegorz "Analiza dyplomatyczno-sfragistyczna dokumentów pokoju toruńskiego" przeszły poślizgiem do planu na rok 1970.

Do planu na rok 1970 przygotowano 3 prace:

1. Roman Dąbrowski - "Przemysł spożywczy w województwie pomorskim w latach 1920-1939"
2. Józef Eulawa - "Walki społeczno-ustrojowe w Toruniu w I połowie XVI w."
3. Ambroży Bogucki - "Komes w polskich źródłach średniowiecznych".

Komitet Redakcyjny FCNTES pracował w składzie: L. Żytkowicz - przewodniczący, W. Hejnosz, Karol Górski i B. Włodarski - członkowie. W serii tej ukazać się miała w roku sprawozdawczym publikacja: Antoni Czacherowski - "Księga żołądu Związku Pruskiego z okien wojny 13-letniej /1454-1466/", jednakże ze względu na przeciążenie drukarni praca ta wyszła dopiero na początku roku 1970. - Do planu na rok 1970 przygotowano 1 wydawnictwo: Wojciech Hejnosz - "Źródła do dziejów ekonomii malborskiej", tom V.

Komitet Redakcyjny ZAPISEK HISTORYCZNYCH pracował w składzie: Marian Biskup - przewodniczący, oraz Kazimierz Jasiński, Wi-

told Łukaszewicz, Donald Steyer i Leonid Żytkowicz - członkowie, Hanna Tomaszewska-Nowak - sekretarz. W serii ZAPISEK ukazały się w roku sprawozdawczym 4 zeszyty tomu XXXIV. Komitet odbył 4 posiedzenia, na których zatwierdził do druku na rok 1970 trzy numery t. XXXV.

Wydział II - Filologiczno-Filozoficzny liczył 30 członków, w tym miejscowych 19, a zamiejscowych 11. Przewodniczącym Wydziału był Tadeusz Czeżowski, zastępcą przewodniczącego Konrad Górski, a sekretarzem Artur Hutnikiewicz.

Wydział odbył 2 posiedzenia naukowe, na których referowano następujące prace:

- 7 I 69 r. - Wojciech Krzysztoforski - "Jan Petri - malarz toruński XVIII w."
 - Kazimierz Głowacki - "Twórczość Wacława Bębnowskiego"
 - Maria Michnowska - "Malowidło z Drzewem życia"
 - Zygmunt Kruszelnicki - "Historyzm w sztuce Torunia XVIII w."

11 XI 69 r. - Witold Wróblewski - "Arystokratyzm Platona".

Poza tym odbyły się 2 posiedzenia administracyjne, na których wysłuchano sprawozdania z wykonania planów wydawniczych, omówiono komunikat Zarządu z 16 IV 1969 r. w sprawie aktywizacji komórek TMT i referowania prac na wydziałach oraz dokonano wyboru władz Wydziału i komisji. Frzy Wydziale działały 4 komisje i Komitet Redakcyjny Prac Wydziału Filozoficzno-Filologicznego.

Komisja Filologiczna liczyła 16 członków i 25 współpracowników. Przewodniczącym był Bronisław Nadolski, zastępcą przewodniczącego Leszek Moszyński, sekretarzem Bożena Osmłska-Piskorska. Komisja odbyła 1 posiedzenie, na którym wygłoszono 2 referaty, a mianowicie:

- 8 XII 69 r. - Bronisław Nadolski - "Począz renesansowa na Pomorzu"
 - Jerzy Speina - "Z zagadnień kreacjonizmu w twórczości Brunona Schulza".

Komisja Filozoficzna liczyła 12 członków i 8 współpracowników. Przewodniczącym był Leon Gumański, zastępcą przewodniczącego Tadeusz Witkowski, a sekretarzem Henryk Moese. Komisja odbyła 3 posiedzenia, na których wygłoszono następujące referaty:

- 29 I 69 r. - Tadeusz Czeżowski - "Kryterium prawdy a postulat uzasadnienia"
 19 V 69 r. - dr Wolfram Heitsch /Rostock/ - "Zum Problem der logischen Antinomien in Cantors Mengenlehre"
 21 V 69 r. - dr Wolfram Heitsch - "Eine Konzeption zur Bearbeitung philosophischer Probleme der Mathematik".

Poza tym komisja odbyła 2 posiedzenia administracyjne, na których omawiano sprawy natury organizacyjnej.

Komisja Historii Sztuki liczyła 9 członków i 22 współpracowników. Pracowała w składzie: Jadwiga Puciata-Pawłowska - przewodnicząca, Zygmunt Kruszelnicki - zastępca przewodniczącego i Józef Poklewski - sekretarz. Komisja odbyła 1 posiedzenie naukowe, na którym wygłoszono 1 referat, a mianowicie:

16 XII 69 r. - Józef Poklewski - "Z zagadnień architektury kościoła w Świętej Lipce".

Do druku przygotowano tom V "Teki Komisji Historii Sztuki".

Komisja Bibliografii i Biblioteko - znawstwa liczyła 6 członków i 31 współpracowników. Przewodniczącym był Stefan Burhard, a sekretarzem Leopold Rosental.

Komisja odbyła 2 posiedzenia naukowe, na których wygłoszono następujące referaty:

29 V 69 r. - Alojzy Tujakowski - "Czterysta lat w służbie książki"

- Leonard Jarzębowski i Irena Wojsić-Mańkiewiczowa - "Druki toruńskie XVIII w."

1 XII 69 r. - Krystyna Podlaszewska - "Gdańskie biblioteki prywatne XVIII w."

Poza tym komisja odbyła 1 posiedzenie administracyjne, na którym omawiano sprawy organizacyjne i dokonano wyboru nowych członków.

Komitet Redakcyjny PRAC WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO pracował w składzie: Halina Turska - przewodnicząca, Zofia Abramowiczówna, Tadeusz Czeżowski i Bronisław Nadolski - członkowie. W serii Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego wydano w roku sprawozdawczym prace:

Tadeusz Czeżowski - "Odczyty filozoficzne" - wydanie 2. - Poślizgiem na rok 1970 przeszły: praca zbiorowa pod redakcją Leona Gumańskiego - "Rozprawy filozoficzne" i Jadwiga Puciata-Pawłowska - "Józef Mehoffer i Stanisław Wyspiański". Do druku na rok 1970 przygotowano 3 prace.

Wydział III - Matematyczno-Przyrodni
 =====
 c z y liczył w roku sprawozdawczym 73 członków, w tym 48 członków miejscowych i 25 zamiejscowych. Prezydium Wydziału pracowało w składzie: Alina Ulińska - przewodnicząca, Józef Czopek - zastępca przewodniczącego i Władysław Niewiarowski - sekretarz. Wydział odbył 2 posiedzenia naukowe, na których przedstawiono następujące prace:

22 XI 69 r. - /wspólnie z Polskim Tow. Chemicznym/ - J. Gronowska
 wspólną pracę z B. Kurpis - "Barwa a budowa pochodnych fluoranu"

H. Basińska wspólną pracę z W. Rychcikiem - "Jodometryczna metoda oznaczenia miedzi w metalicznej miedzi oraz w stopach Cu-Zn i Cu-Sn"

Z. Czerwiński pracę J. Kukli - "Wpływ środków powierzchniowo czynnych oraz wybranych substancji nieorganicznych na przeciwdziałanie aglomeracji pigmentu"

L. Borowiecki pracę wspólną z J. Głowińską - "Elektrofilowa addycja bromowodoru do bornylenu"

A. Uzarewicz pracę wspólną z Z. Mierzwą - "Terpenoidy i sterole z Solanum Chacoense Bitt."

I XII 69 r. -Przedyskutowanie powyższych prac i przyjęcie ich do druku. Ponadto na zebraniach naukowych towarzystw specjalistycznych z udziałem członków miejscowych III Wydziału referowane były następujące prace:

J. Walas - praca M. Boińskiego - "Łasy liściaste środkowej części Pojezierza Krajańskiego" /26 XI 69/

K. Kępczyński - praca wspólna z M. Ceynową - "Obserwacje nad roślinnością Zalewu Koronowskiego"

J. Narębski - praca E. Olszewskiej - "Charakterystyka mięśniowych związków elektrycznych u larw mącznika młynarka" /29 III 69/

S. Gaska - praca R. Głębockiego i J. Strobel - "Szerokości równowazne linii żelaza w podolbrzymach typów G, K".

Ponadto Wydział III odbył 3 zebrania administracyjne, na których ustalono redaktorów naukowych dla prac zgłoszonych do druku na rok 1970 i dokonano wyboru kandydatów na członków Wydziału /20 I 69, 1 XII 69 /. Poza tym zarząd Wydziału III odbył posiedzenie z rozszerzoną redakcją Księgi Pamiątkowej TMT, na którym przedyskutowano i ustalono udział Wydziału III w opracowaniu wspomnianej książki pamiątkowej.

Komisja Astronomiczna liczyła 4 członków i 11 współpracowników. Przewodniczącą była Wilhelmina Iwanowska, zastępcą przewodniczącego Stanisław Gaska, a sekretarzem Cecylia Iwaniszewska. Komisja odbyła 10 posiedzeń naukowych, na których wygłoszono następujące referaty:

13 I 69 r. - S. Huciński /Warszawa/ - "Modele atmosfer gwiazd wczesnych"

24 II 69 r. - M. Maron - "Akrecja pyłu międzygwiazdowego"

14 IV 69 r. - S. Grudzińska - "Gwiazda Nowa Vulpeculae 1968"

- R. Głębocki - "Gwiazda Nowa Delphini 1967"

12 V 69 r. - J. Knechtel - "Równanie ruchu w ogr. zagadnieniu 3 ciał"

26 V 69 r. - L. Adamiak - "Elementy orbit radiometeorów"

2 VI 69 r. - L. Mazur - "Pył kosmiczny w skałach ziemskich"

- 9 VI 69 r. - A.Piotrowski - "Budowa i badanie modelu anteny logarytmicznej do spektrografu radiowego"
 - A.Wolszczan - "Cyfrowa synteza charakterystyki interferometru na maszynie matematycznej Odra 1003"
- 1 XII 69 r. - R.Głębocki i J.Strobel - "Szerokości równoważne linii żelaza w widmach podolbrzymów E,G,K"
- 8 XII 69 r. - J.Hanasz - "Dalsze badania promieniowania radiowego skałca w Piwnicach"
 - R.Głębocki - "Wyniki prac badawczych nad spektrografem ISP51"
- 22 XII 69 r. - A.Strobel - "Dokładność kwalifikacji widmowych w katalogach"
 - St.Gaska - "Badania nad pochodzeniem małych ciał układu planetarnego".

Poza tym komisja opracowała dokładną instrukcję dla autorów prac drukowanych w *Studia Societatis Scientiarum Torunensis - Sestio F.*

Komisja Geograficzno-Geologiczna liczyła 8 członków i 23 współpracowników. Przewodniczącym był Rajmund Galon, zastępcą przewodniczącego Zbigniew Prusinkiewicz, a sekretarzem Jan Szupryczyński. Komisja odbyła 2 posiedzenia naukowe, na których ogłoszono następujące referaty:

- 13 XI 69 r. - Zofia Michalska - "Zagadnienie genezy ozów" - udział 56 osób
- 16 XII 69 r. - Bożena Noryśkiewicz i Edward Wiśniewski - "Wiek dna doliny górnej Drwęcy w świetle badań palynologicznych" - udział 42 osób.

W ramach prac długofalowych komisja nadal zajmuje się przygotowaniem monografii ziemi chełmińskiej. 30 XII 69 r. odbyło się zebranie organizacyjne poświęcone redakcji w.w. monografii.

Komitet Redakcyjny STUDIA SOCIETATIS SCIENTIARUM TORUNENSIS pracował w składzie: Edmund Strzelczyk - redaktor główny, redaktorzy działów: Antoni Basiński - chemia, Rajmund Galon - geografia-geologia, Jan Zabłocki - botanika, Izabella Mikulska - zoologia, Wilhelmina Iwanowska - astronomia, Juliusz Narębski - fizjologia.

W serii *Studia Societatis Scientiarum Torunensis* wyszły w roku sprawozdawczym następujące prace:

1. J.Soboczyńska, H.Basińska - "Badania nad składem osadów wytrącających się w reakcji $\text{CeCl}_3 + \text{NH}_4/4 [\text{Fe}/\text{CN}/6]$ " /chemia/
2. Z.Czerwiński, R.Nowakowski - "Własności elektryczne warstw adsorpcyjnych na granicy fazy krystalicznej $\text{NaH}_2\text{PO}_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$ i jej roztworu nasyconego" /chemia/

3. D. Tylżanowska, H. Basińska - "Badania nad składem osadów wytrącających się w reakcji $Tl_2/SO_4/3 + Me_4Fe/CN/6$, gdzie $Me = Li, Na, K$ w roztworze wodnym" /chemia/
 4. H. Basińska, H. Puzanowska-Tarasiewicz - "Badania nad własnościami jodokadmianu kaprolaktanu" /chemia/
 5. Z. Orylski - "Badania nad składem żelazocyjanków srebra wytrącających się w reakcji $AgNO_3 + Na_4 [Fe/CN/6]$ oraz $AgNO_3 + Li_4 [Fe/CN/6]$ " /chemia/
 6. H. Basińska, J. Ciesielski - "Badania nad składem osadów wytrącających się w reakcji $Bi/NO_3/3 + /NH_4/4 [Fe/CN/6]$ " /chemia/
 7. C. Pietrucień - "Dynamika wód gruntowych w strefie brzegowej morza" /geografia i geologia/
 8. M. Ceynowa, M. Rejewski - "Roślinność jeziora Nawionek" /botanika/
 9. B. Obuchowska - "Badania kariologiczne nad rozwojem tapetum w pylnikach *Galinsoga parviflora* Cav."; "Badania kariologiczne nad rozwojem tapetum w pylnikach *Galinsoga quadriradiata* Ruiz. et Pav. z uwzględnieniem wpływu warunków zewnętrznych na ten proces" /botanika/
 10. L. Janiszewski, J. Narębski - "Mikroelektrodowe badania układu nerwowego i mięśniowego" /fizjologia/.
- Do druku na rok 1970 przygotowano 10 prac.

W y d z i a ł I V - P r a w n o - S p o ł e c z n y liczył 16

członków, w tym 15 członków miejscowych i 1 członka zamiejscowego. Przewodniczącym wydziału był Jan Krajewski, zastępcą przewodniczącego - Wiktor Kornatowski, a sekretarzem - Wacław Szyszkowski. Wydział odbył 3 posiedzenia naukowe, na których przedstawiono następujące prace:

- 20 V 69 r. - Wacław Szyszkowski - pracę Krzysztofa Wołowskiego - "Prezydentura Republiki we Francji po II wojnie światowej"
- 11 XI 69 r. - Wiesław Daszkiewicz - pracę Mariusza Kulickiego - "Kryminalistyczne problemy użycia broni palnej"
- 2 XII 69 r. - Stanisław Matysik - pracę Mirosława Nestorowicza - "Kontraktowa i deliktowa odpowiedzialność lekarza za zabieg leczniczy"

Poza tym Wydział odbył 2 posiedzenia administracyjne, na których wysunięto między innymi dezyderat, by egzemplarze recenzyjne prac Wydziału wysyłano do czasopism prawniczych. Dalej - dokonano wyboru kandydatów na członków Wydziału oraz omawiano sprawę zorganizowania przez Wydział IV Zebrania Ogólnego Miejscowych Członków Wydziałów w dniu 21 I 1970 r.

Istniejąca przy wydziale Komisia Prawa i Socjologii w składzie: Stanisław Matysik - przewodniczący, Czesław Jakowski i Wiesław Lang - członkowie, nie przejawiała żadnej działalności.

Komitet Redakcyjny STUDIA IURIDICA pracował w składzie: Wacław Dawidowicz - przewodniczący, Wiesław Lang i Wacław Szysz - kowski - członkowie. W roku sprawozdawczym wydane drukiem:

1. K. Nowak - "Ustrój prezydencki Stanów Zjednoczonych"
2. J. Krajewski - "Sytuacja prawna jednostki gospodarki uspołecznionej w procesie cywilnym".

Do druku na rok 1970 przygotowano 4 prace.

Działalność nie wszystkich wydziałów i komisji jest odpowiednio aktywna, co znalazło wyraz w czasie dyskusji na Walnym Zgromadzeniu w dniu 19 II 1969 r. Totem poświęcając temu zagadnieniu pierwsze posiedzenie Zarządu /31 III 69 r./, zwrócono się pismem z 16 IV 1969 r. do wszystkich wydziałów i komisji z apelem o zwiększenie aktywności tych komórek, w szczególności poprzez większą częstotliwość posiedzeń. Ponadto zalecono wydziałom, by przy referowaniu prac do druku /poza podejmowaniem decyzji o przyjęciu lub nieprzyjęciu pracy do druku i typowaniem recenzentów/ byli obecni autorzy, dalej - by delegaci wydziałów do komitetów redakcyjnych i do redakcji naczelnej informowali członków o losie ich zgłoszonych do druku prac oraz by przy przyjmowaniu nowych członków Wydziału /od stopnia doktorskiego wzwyż/ kierowano się jedynie rzetelnym dorobkiem naukowym kandydata. Komisjom - poza zwiększeniem aktywności - zalecono rozszerzenie swego składu przez przyciąganie młodszych pracowników naukowych, także członków TNT spoza kręgu uniwersyteckiego, oraz powiadomiono je o możliwości umieszczenia streszczeń prac referowanych na komisjach, w Sprawczdaniach TNT. Ten apel Zarządu dał - jak z powyższych sprawozdań z działalności poszczególnych wydziałów i komisji wynika - pewne, aczkolwiek jeszcze niezadowalające efekty.

Zasadniczymi przejawami działalności Towarzystwa są nadal:

- a/ akcja wydawnicza publikacji naukowych i popularnonaukowych
- b/ badania naukowe
- c/ produkcja mikrofilmowa
- d/ akcja wymiany wydawnictw i gromadzenie księgozbioru dzieł naukowych
- e/ popularyzacja wiedzy.

Akcja wydawnicza:

Ramy akcji wydawniczej Towarzystwa określa rokrocznie przez Redakcję Naczelną w porozumieniu z wydziałami opracowany i przez Zarząd uchwalony plan wydawniczy na dany rok, przy uwzględnieniu środków finansowych, jakimi dysponuje Zarząd. Plan wydawniczy na rok 1969 był bardzo napięty, gdyż przewidywał:

Plan A - 24 pozycje o objętości	236,60	arkuszy
Plan B - <u>5</u> pozycje o objętości	<u>76,00</u>	arkuszy
razem: 29 pozycje o objętości	312,60	arkuszy
a wydano 21 pozycje o objętości	224,00	arkuszy

Poza tym wydano w roku sprawozdawczym 1 pozycję z poślizgu z roku 1968 o objętości 24 arkuszy /J. Maciejewski - Słownik chełmiński - do brzyński/, a zatem razem 22 pozycje o łącznej objętości 248,00 arkuszy.

Udział poszczególnych wydziałów w publikacjach wydanych drukiem w roku sprawozdawczym przedstawia się jak następuje:

Wydział I. /łącznie z ZAPISKAMI/	5 pozycji o objętości	91,00	arkuszy
Wydział II.	3 pozycje o objętości	81,50	"
Wydział III.	10 pozycji o objętości	30,75	"
Wydział IV.	2 pozycje o objętości	34,75	"
Pozycje ogólne /SPRAWOZDANIE/	1 pozycja o objętości	6,50	"
Pozycje popularnonaukowe	<u>1</u> pozycja o objętości	<u>3,50</u>	"
razem:	22 pozycje o	248,00	"

Na zlecenie PAN wydano 2 pozycje o objętości 51,50 arkuszy
 a z własnego budżetu 20 pozycji o objętości 196,50 arkuszy
 razem jak wyżej 22 pozycje o objętości 248,- arkuszy

Ogólny koszt pozycji wydanych w roku sprawozdawczym wynosił 1 017 160,- złotych, przy czym koszt 1 arkusza pozycji poszczególnych wydziałów przedstawiał się jak następuje:

Wydział I.	zł	4 093,-
Wydział II.	"	3 984,-
Wydział III.	"	4 761,-
Wydział IV.	"	4 003,-
Wydawnictwa ogólne /SPRAWOZD./.	"	2 677,-
Wydawnictwo popularnonaukowe	"	9 419,-

Nakłady finansowe na akcje wydawniczą w roku 1969 wynosiły

	1 021 593,-zł
a wpływy ze sprzedaży wydawnictw tylko	122 140,-zł
Stan magazynu wydawnictw własnych na koniec br. wynosił	713 958,-zł
Jest to stan wyższy od wykazanego w roku 1968 o . . .	41 969,-zł
Cały zapas wydawnictw własnych /magazyn, komis, składnica księgarska/ przedstawiał w końcu bież. roku wartość	1 566 650,-zł
co stanowi wartość wyższą od wykazanej w roku 1968 o	31 545,-zł

Jest to zjawisko niepokojące, świadczące o niedostatecznej dystrybucji naszych wydawnictw przez "Dom Książki" i wymagające w przyszłości podjęcia środków zaradczych.

B a d a n i a n a u k o w e

Plan badań naukowych Towarzystwa na rok 1969 obejmował 11 badań na łączną kwotę 86 000,-zł. Z kwoty tej wykorzystano przez kierowników badań 77 532,-zł. Poza tym przeprowadzono z kwot Prezydium MRN w Inowrocławiu badania do "Monografii m. Inowrocławia", wydatkując na ten cel 6 221,-zł.

Przy pomocy finansowej Towarzystwa przeprowadzono w roku 1969 następujące długofalowe badania:

1. Akta Stanów Probus Królewskich, t. V-VI - kwerendy archiwalne - Marian Biskup
2. Osadnictwo obronne wczesnośredniowieczne na terenie Kujaw i ziemi chełmińskiej - prace wykopaliskowe - Kazimierz Żurowski
3. Polityka Łukasza Watzenrodego - odtworzenie i skopiowanie trudnych tekstów łacińskich - Karol Górski
4. Opracowanie bibliografii Kopernika - pozyskiwanie materiałów bibliograficznych i ich opracowanie - Henryk Baranowski
5. Spis książek wywiezionych z Warmii do Szwecji w XVII w. - odpisy, skolekcjonowanie i opracowanie fotokopii szwedzkich - Leonard Jarzębowski
6. Zbieranie dokumentów i materiałów archiwalnych do dziejów ziemi dobrzyńskiej - Andrzej Tomczak
7. Terenowe badania etnograficzne ziemi dobrzyńskiej i chełmińskiej - Jadwiga Klimaszewska
8. Badania demograficzne ziemi dobrzyńskiej i chełmińskiej - Eugenia Kwiatkowska
9. Badania nad średniowiecznym osadnictwem ziemi chełmińskiej - badania wykopaliskowe: a/ w Kałdusie pod Chełmnem, b/ na grodzie w Dobrzyniu - Kazimierz Żurowski
10. Badania gleboznawcze w rezerwach leśnych województwa bydgoskiego - Zbigniew Prusinkiewicz
11. Badania do Monografii Torunia - kartografia - Andrzej Tomczak.

Wyniki tych badań mogą być wykorzystywane wyłącznie do publikacji w wydawnictwach Towarzystwa.

Pracownia Mikrofilmowa:

Działalność Pracowni Mikrofilmowej polega nadal na powieleniu metodą fotograficzną starodruków, materiałów archiwalnych i innych dla potrzeb naukowych. Zleceniodawcami pracowni były prawie wszystkie zakłady naukowe UMK, dalej różne Instytuty i Zakłady PAN w Toruniu i w Warszawie, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Bydgoszczy, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Muzeum w Inowrocławiu, Pracownia Konserwacji Zabytków w Toruniu, Biblioteka Miejska w Bydgoszczy i inne instytucje.

W roku sprawozdawczym wykonano: mikrofilmów /negatywy/	12 105
powiększeń /fotokopii/	12 927
przezroczy i pozytywów	3 897

Wpływy gotówkowe z produkcji mikrofilmowej w roku 1969

wynosiły	84 844 zł
a równowartość produkcji dla zasobów własnych i wymiar- ny zagr.	<u>13 978 "</u>
razem:	98 822 zł

Ponieważ koszt utrzymania Pracowni Mikrofilmowej /wydatki rzeczowe i osobowe/ wyniósł w roku sprawozdawczym 107 419 zł
 niedobór - porównując koszt utrzymania pracowni z wartością produkcji - wyniósł tylko 8 597 zł
 Przy tym w roku sprawozdawczym uporządkowano archiwum pracowni, a mianowicie zidentyfikowano z dokumentami, skatalogowano i założono katalog kartkowy znajdujących się w tym archiwum fotokopii, co ułatwia korzystanie z nich w celach naukowych.

Wymiana wydawnictw:

Także na odcinku wymiany wydawnictw działalność Towarzystwa była bardzo żywa. W roku sprawozdawczym utrzymywano stosunki wymienne z 68 instytucjami krajowymi oraz z 233 instytucjami naukowymi zagranicznymi w 33 krajach.

Wysłano: do instytucji krajowych 367 egz.
 do instytucji zagranicznych 1416 " = 1683 egz.
 Otrzymano: z instytucji krajowych 385 egz.
 z instytucji zagranicznych 2124 " = 2510 "

Księgozbiór Towarzystwa w Książnicy Miejskiej liczył na koniec roku sprawozdawczego 41 500 egz. dzieł naukowych.

Popularyzacja wiedzy:

Określone statutem zadanie "szerzenia wiedzy" spełnia Towarzystwo głównie przez swoje publikacje, które decydując do różnych bibliotek i innych odbiorców, stanowią cenne źródło wiedzy. Temu celowi służą także odczyty, wykłady publiczne, sesje naukowe i inne formy upowszechnienia wiedzy. Akcja ta idzie w dwóch kierunkach. Jeden - to odczyty, dyskusje naukowe, wymiana poglądów, przeznaczone dla odbiorców znających "język naukowy", a drugi kierunek tej akcji - to odczyty i referaty przeznaczone dla szerszego audytorium - działaczy społeczno-kulturalnych i inteligencji zawodowej nie pracującej naukowo. Pierwszy kierunek realizowany jest głównie na posiedzeniach naukowych komisji i wydziałów, na których w roku sprawozdawczym wygłoszono referatów i przeprowadzono dyskusji naukowych 50. Również sprowadzani są do Torunia wybitni specjaliści z innych środowisk celem wygłoszenia referatów dla członków Towarzystwa - pracowników naukowych różnych dyscyplin. Referaty takie wygłoszono w roku sprawozdawczym:

21. V 69 r. - dr Wolfram Heitsche z Rostoku /GDR/ - "Zum Problem der logischen Antinomien in Cantors Mengenlehre"

11. XII 69 r. - Kazimierz Wyka z Krakowa - "Wyspiański w Krakowie".

Odczyt ten zainaugurował serię poświęconą historii literatury polskiej ostatniego stulecia oraz teorii literatury, która ma być kontynuowana w 1970 r.

Towarzystwo włączyło się także do obchodów 25-lecia PRL, organizując wspólnie z Instytutem Historii UMK i Oddziałem PTH w Toruniu posiedzenie naukowe w dniu 17 XII 1969 r., na którym wygłoszone zostały następujące odczyty:

Bogdan Głębowicz - "Kształtowanie się władzy ludowej na terenie województwa pomorskiego"

Janusz Rulka - "Zjednoczenie polskiego ruchu robotniczego".

Podjęto też prace przygotowawcze nad zorganizowaniem całodziennej sesji naukowej, poświęconej 50-leciu odzyskania Pomorza Gdańskiego.

W szerzeniu wiedzy wśród szerszego społeczeństwa szczególną wagę przywiązuje Towarzystwo do tzw. "Studium Wiedzy o Regionie", polegającym na organizowaniu kolejno w poszczególnych miastach powiatowych województwa bydgoskiego - w porozumieniu z Wydziałami Kultury odpowiednich Prezydów Rad Narodowych - serii wykładów, przedstawiających problematykę poszczególnych regionów z zakresu różnych dziedzin wiedzy. W ramach prowadzonego od listopada 1968 r. "Studium Wiedzy o Regionie" w Nakle odbyło się w roku sprawozdawczym jeszcze 11 wykładów, a na rozpoczętym w październiku 1969 r. Studium tego typu w Radziejowie - 5 wykładów. Studia regionalne TNT objęły dotąd już 6 powiatów i - zgodnie z założeniami programowymi Komisji Upowszechnienia Nauki - objęte nimi mają być kolejno wszystkie powiaty województwa bydgoskiego. Realnym efektem tych studiów na terenach nimi objętych jest dająca się zauważyć aktywizacja odnośnych środowisk powiatowych i ożywienie już istniejących zainteresowań poznawczych. Coraz częstsze są życzenia wyrażane przez uczestników i współorganizatorów tych Studiów - powtórzenia ich lub uzupełnienia dalszymi odczytami.

Poza tym - z inicjatywy Komisji Kopernikańskiej TNT - rozpoczęto w roku sprawozdawczym akcję popularyzowania wiedzy o Koperniku, tj. za poznania terenu z problematyką pozwalającą na zrozumienie epokowego odkrycia wielkiego torunianina i jego życia, a to w związku z czekającymi nas uroczystościami kopernikańskimi z okazji 500 rocznicy urodzin Wielkiego Astronoma. Realizowania tej akcji w terenie podjęła się grupa astronomii Komisji Kopernikańskiej TNT, składająca się z grona młodszych astronomów toruńskich, przygotowanych do tej akcji od szeregu lat metodą seminaryjną pod kierownictwem kopernikanisty doc. Jerzego Dobrzyckiego. Tak, w roku sprawozdawczym zainicjowaną akcją objęto przede wszystkim 2 ośrodki: Inowrocław i Chełmno. W każdym z tych miast wygłoszono po 4 referaty z zakresu astronomii, a mianowicie: Napoleon Maron - "Zagadnienie życia we wszechświecie"
Antoni Stawikowski - "Wszechświat Kopernika a współczesna kosmologia"
Jacek Kreowski - "Księżyc w świetle najnowszych badań"
Zygmunt Turko - "Najnowsze odkrycia w astronomii - kwasary i pulsary".
Akcja ta kontynuowana będzie w roku 1970 i w latach następnych.

W zakresie zadań czekających Towarzystwo w najbliższej przyszłości, na pierwszy plan wysuwają się obchody związane z 500 rocznicą urodzin Kopernika oraz przypadający na rok 1975 jubileusz 100-lecia założenia naszego Towarzystwa. Przygotowania do pierwszej uroczystości, tj. do obchodów kopernikańskich, realizuje stopniowo utworzony przy Towarzystwie Komitet Kopernikański, podzielony na 5 grup. Zainaugurowane zostały - jak już wyżej zaznaczono - odczyty popularnonaukowe z zakresu astronomii oraz ukazały się pierwsze wydawnictwa "Biblioteczki Kopernikańskiej". Na rozpisany przez Towarzystwo konkurs na pracę popularnonaukową "Mikołaj Kopernik - człowiek i uczonej epoki Odrodzenia" wpłynęły do końca roku sprawozdawczego tylko 2 prace. Grupa bibliograficzna Komisji kontynuowała pracę nad "Bibliografią Kopernika" /mgr Henryk Baranowski/. Dalej w przygotowaniu jest "Wykaz księgozbioru wywiezionego przez Szwedów w I połowie XVII w. z Fromborka".

Związane z setną rocznicą powstania Towarzystwa publikacje przez typowanych autorów są w przygotowaniu. Są to: "Monografia Towarzystwa", "Księga Pamiątkowa" oraz "Monografia najbardziej zasłużonych działaczy TNT". Rozpoczęta przez władze m. Torunia budowa nowego gmachu Książnicy Miejskiej daje nadzieję, że w setną rocznicę założenia Towarzystwa wszystkie jego komórki będą już skoncentrowane we własnym gmachu.

Towarzystwo z zadowoleniem powitało też inicjatywę przygotowania poważnej, kilkutomowej monografii dziejów Torunia, wysuniętą przez Instytut Historii UMK, który zapewni też główny trzon autorów. TNT włączyło powyższą pozycję jako jedną z czołowych do planu badań naukowych na najbliższe lata oraz przejmując druk monografii, uczestnicząc w obecnych dyskusjach koncepcyjnych nad profilem tego dzieła.

Posunęły się też prace wstępne w zespołach autorskich, powołanych do zbiorowych monografii regionów geograficzno-historycznych naszego województwa i to dla ziemi chełmińskiej /t. 1-2 - redaktorzy R. Galon i M. Biskup/ oraz ziemi dobrzyńskiej /redaktorzy W. Niewiarowski i A. Tomczak/. Dla ziemi chełmińskiej przygotowano większość konspektów i w zasadzie ukończono badania terenowe. Dla ziemi dobrzyńskiej te ostatnie zostały rozpoczęte przez archeologów, etnografów, przyrodników i historyków.

Doprowadzono też do sfinalizowania umowy z Prezydium Pow. Rady Narodowej w Świeciu o przygotowanie zespołowej monografii "Dzieje ziemi świeckiej", obejmującej także tematykę geograficzną i ekonomiczną okresu PRL. Redakcję naczelną powierzono K. Jasińskiemu.

Trwały też nadal prace przygotowawcze geografów, archeologów i historyków nad monografią m. Inowrocławia.

W zakresie struktury organizacyjnej Towarzystwa wybrana przez Dozoryczne Walne Zgromadzenie komisja, w składzie: Marian Biskup, Janusz Gilas, Sławomir Kalembka, Mirosław Kasjan i Jan Szupryczyński, opracowała projekt zmienionego, przystosowanego do obecnych warunków statutu -

tu. Projekt ten, po wniesieniu przez Zarząd pewnych poprawek, przed - kładany jest obecnemu Dorocznemu Walnemu Zgromadzeniu. Wejdzie on w życie po uchwaleniu go, a następnie zatwierdzeniu przez wojewódzkie władze rejestracyjne.

W obsadzie personalnej Towarzystwa nie zaszły w roku sprawozdawczym zmiany. Towarzystwo zatrudniało nadal 13 pracowników, w tym 8 na etatach pełnych, a 5 na pół etatu. Dyrektorem administracyjnym był nadal mgr Alojzy Kirstein, gł.księgową do 23 XI 69 r. Agnieszka Orłowska, a od 1 XII 69 r. Bogumiła Przeperska, st.instruktorem Helena Jeśmanowa, kierownikiem redakcji mgr Amalia Rosińska, kierownikiem działu wymiany Irena Wożczyk, a kierownikiem pracowni mikrofilmowej mgr Krystyna Porębska. Stały wzrost zakresu i zasięgu działalności Towarzystwa po - ciągnął za sobą i wzrost obowiązków ciążących na jego aparacie administracyjno-technicznym. Szczególne trudności spowodowane wzrostem pracy istnieją od dłuższego czasu w redakcji Towarzystwa, w której zatrud - nione były 2 osoby, jedna na pełnym etacie, a jedna na pół etatu. Pod - jęte przez Zarząd u Przewodn.Prezydium WRN starania w kierunku zwiększenia stanu osobowego w tym dziale o jeden dalszy etat nie dały - jak dotąd - spodziewanego rezultatu.

Niesłabnąca, przeciwnie, nabierająca coraz większego rozmachu dzia - łalność Towarzystwa była możliwa dzięki współpracy wszystkich komórek Towarzystwa, t.j. Wydziałów, Komisji i Komitetów Redakcyjnych. Należy im się za to serdeczne podziękowanie. Oczywiście - pozytywne efekty tej działalności nie byłyby osiągalne bez jej podbudowy finansowej. Towa - rzystwo nasze dotowane jest z budżetu Prezydium Wojewódzkiej Rady Na - rodowej w Bydgoszczy, które podchodzi do potrzeb Towarzystwa z całą życzliwością i z pełnym zrozumieniem. Składamy Prezydium WRN i jego Przewodniczącemu, posłowi Aleksandrowi Schmidtowi, wyrazy serdecznego podziękowania. Także ze strony Polskiej Akademii Nauk doznaje Towa - rzystwo nie tylko pomocy finansowej w formie zleconych prac wydawni - czych, lecz także zawsze życzliwego podejścia do różnych naszych po - trzeb, co pomaga nam rozwiązywać nasuwające się trudności. Polskiej Akademii Nauk za tę zawsze chętnie udzielaną nam pomoc składamy ser - deczne podziękowanie. Wyrazy podziękowania należą się także Komitetowi Wojewódzkiemu PZPR w Bydgoszczy oraz władzom partyjnym i administra - cyjnym w Toruniu za darzenie nas swoją życzliwością i okazywaną nam po - moc.

Ta okazywana nam ze strony naszych władz pomoc i życzliwość zobowią - zuje nas do coraz większego wysiłku, do coraz pełniejszego odegrania roli aktywnego warsztatu naukowo-badawczego w obecnym ogromnym rozwoju organizacyjnym nauki. Przy dalszych wspólnych, ze wzmoczoną energią pod - jętych wysiłkach wykazemy, że Towarzystwo nasze, przygotowujące się do 100-letniej rocznicy swego istnienia oraz korzystające z tego prawie

stuletniego doświadczenia, jest nie tylko nadal żywotne, lecz pełne dalszej dynamiki rozwojowej.

Sekretarz Generalny
/- Prof.dr Marian Biskup

Prezes
/- Prof.dr Konrad Górski

Biblioteka Główna UMK

300020832049